

ด่วนที่สุด

ที่ นศ ๐๐๑๘.๑/ ว ๒๓๗๑

ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช
ถนนราชดำเนิน นศ ๘๐๐๐๐

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง การทบทวนและจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๑)

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ

อ้างถึง ๑. หนังสือจังหวัดนครศรีธรรมราช ด่วนที่สุด ที่ นศ ๐๐๑๘.๑/ว ๑๗๖๓ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๖
๒. หนังสือจังหวัดนครศรีธรรมราช ด่วนที่สุด ที่ นศ ๐๐๑๘.๑/ว ๕๗๔ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ (ฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ.๒๕๕๗) จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกรมการปกครองแจ้งว่า ตามที่ได้ดำเนินโครงการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอฯ หลักสูตร ปลัดจังหวัด นายอำเภอและผู้บริหารส่วนกลาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อให้ผู้อบรมกำหนดทิศทางการพัฒนาอำเภอที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดและยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศ รายละเอียดตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

การดำเนินการฝึกอบรมโครงการดังกล่าว กรมการปกครองได้สำรวจความคิดเห็นของผู้อบรมเพื่อประกอบข้อมูลการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ซึ่งปลัดจังหวัด นายอำเภอได้ให้ความสำคัญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อสะท้อนปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ อาทิ แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอไม่มีระเบียบกฎหมายรองรับแผนงาน/โครงการในแผนดังกล่าว ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ เป็นต้น

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเสนอของปลัดจังหวัดและนายอำเภอเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนถึงปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ซึ่งหากได้รับการปรับปรุงแก้ไขจะส่งผลให้แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเป็นเครื่องมือสำคัญของนายอำเภอในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. เสนอขอปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกฎหมายต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครองเพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น ให้แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอและคณะกรรมการบริหารอำเภอ (กบอ.) มีระเบียบกฎหมายรองรับ การเพิ่มบทบาทอำนาจหน้าที่ของปลัดจังหวัด นายอำเภอ ในการกำกับ ดูแล และผลักดันแผนงาน/โครงการของแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัด เป็นต้น

๒. ปรับปรุงขอบเขตเนื้อหาของแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด โดยกรมการปกครองได้นำภาพรวมบริบทอำเภอ (Context Map) และก้าวย่าง ๓ ระยะ (3 Horizons) มาปรับใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอด้วย

/ ดังนั้น ....

ดังนั้น เพื่อให้ในการทบทวนและจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๑) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางพัฒนาอำเภอที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน กรมการปกครองจึงให้อำเภอดำเนินการ ดังนี้

๑. ทบทวนและจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๑) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘ โดยดำเนินการทบทวนและจัดทำแผนดังกล่าวตามกระบวนการทบทวนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ จำนวน ๔ กระบวนการและคู่มือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๕๗) รายละเอียดปรากฏตามหนังสือที่อ้างถึง ทั้งนี้ อำเภอควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดด้วย

๒. การทบทวนและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามข้อ ๑. ให้อำเภอดำเนินการให้แล้วเสร็จสอดคล้องตามกรอบการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสกล จันทรักษ์)
ปลัดจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่ทำการปกครองจังหวัด
(กลุ่มงานปกครอง)
โทร./โทรสาร ๐-๗๕๓๕-๖๑๓๓ ,๐-๗๕๓๑-๐๐๙๖
www.pokkrongnakhon.com

คู่มือ

DISTRICT POSITIONING

3 Horizons

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

Context Map

ฉบับปรับปรุงกระบวนการ

มิถุนายน ๒๕๕๗

กองวิชาการและแผนงาน

กรมการปกครอง

http://tspd.dopa.go.th

คำนำ

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ เป็นกรอบและเครื่องมือในการบริหารพัฒนาอำเภอที่กำหนดทิศทางการพัฒนาอำเภอในระยะ ๔ ปี ว่าจะมุ่งไปสู่ทิศทางใดในอนาคต โดยทิศทางการพัฒนาจะต้องมีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ สะท้อนปัญหาความต้องการของประชาชนจากแผนชุมชน/หมู่บ้าน และเชื่อมโยงการพัฒนากับแผนพัฒนาท้องถิ่นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

ในปัจจุบันการพัฒนาอำเภอภายใต้แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ยังไม่ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของการจัดทำแผนการพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอและคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการบริหารงานอำเภอไม่มีระเบียบกฎหมายรองรับ โครงการตามแผนดังกล่าวไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และที่สำคัญยังขาดกระบวนการบูรณาการเชื่อมโยงการจัดทำแผนพัฒนาต่างๆ ในระดับพื้นที่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

กรมการปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงจัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ หลักสูตรปลัดจังหวัด นายอำเภอและบริหารส่วนกลางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ซึ่งปัจจุบันกรมการปกครองอยู่ระหว่างการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มบทบาทอำนาจหน้าที่ให้กับปลัดจังหวัดและนายอำเภอในการกำกับดูแลและผลักดันแผนงาน/โครงการเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัด อาทิ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.๒๕๕๑ และร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ พ.ศ....

กรมการปกครองได้จัดทำคู่มือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ประจำปี ๒๕๕๗ ประกอบด้วยกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ พร้อมทั้งแนวคิดการจัดทำแผนจากโครงการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอฯ ซึ่งคณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า อำเภอและผู้ที่สนใจศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอจะได้รับประโยชน์จากคู่มือเล่มนี้ ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนฯ เพื่อพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

กองวิชาการและแผนงาน
กรมการปกครอง

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทที่ ๑ แนวคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ	๑
บทที่ ๒ องค์กรการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ	๑๐
บทที่ ๓ กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ	๑๔
ภาคผนวก ก เค้าโครงแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ	๑๘
ภาคผนวก ข แบบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ	๑๙
ภาคผนวก ค คำอธิบายการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ	๒๕

บทที่ ๑
แนวคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

บทนำ

ระบบการจัดทำแผนของส่วนราชการในปัจจุบัน เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการปฏิรูประบบราชการ และระบบบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารราชการ ของทุกหน่วยงาน องค์กรภาคราชการได้ทำความรู้จักกับการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ อันเป็นที่มาของการจัดทำแผนในลักษณะที่เรียกว่า "ยุทธศาสตร์" ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนระบบแผนของภาครัฐ ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันมากขึ้น ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับราชการในส่วนกลาง จนถึงระดับพื้นที่ คือ จังหวัดและอำเภอ รวมทั้งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างแผนงานและแผนงบประมาณ นำไปสู่การผลักดันนโยบายของรัฐบาลให้บรรลุผลและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

ความเปลี่ยนแปลงสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาของจังหวัด คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้รัฐสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด และให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดสามารถยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณเองได้

ภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นายอำเภอซึ่งถือเป็นผู้บริหารสูงสุดในพื้นที่อำเภอ จึงต้องต้องปรับวิธีคิดเพื่อก้าวสู่การเป็นนักคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinker) ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาให้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งต้องมุ่งพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นในการจัดทำยุทธศาสตร์ของอำเภอที่มีความเชื่อมโยงสอดประสานกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ รวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (Top-down) และสามารถแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนพื้นที่ซึ่งสะท้อนมาจากแผนชุมชน/หมู่บ้าน (Bottom up)ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำจำกัดความของแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ คือ กรอบและเครื่องมือในการบริหารพัฒนาอำเภอที่ชี้ทิศทางของอำเภอว่าจะมุ่งไปสู่ทิศทางใดในอนาคตเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของพื้นที่ (Area Approach) ซึ่งแตกต่างจากยุทธศาสตร์ในระดับส่วนราชการที่เน้นเฉพาะภารกิจของแต่ละหน่วยงาน (Function Approach) ดังนั้นแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ จึงเป็นการมองภาพการพัฒนาในมุมกว้าง บนพื้นฐานการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอำเภออย่างเป็นระบบ ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด ลงไปถึงการกำหนดแผนงาน/โครงการที่จะดำเนินการภายในขอบเขตของอำเภอ ที่สามารถตอบสนองแนวทางการพัฒนาระดับชาติ และระดับจังหวัดและสอดรับกับปัญหาความต้องการของพื้นที่อำเภอ โดยแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอจะนำไปสู่การรวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ ซึ่งจังหวัดจะนำไป

จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ๔ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี ที่ครอบคลุมมิติการพัฒนาในทุกด้าน อันได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการ และด้านการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย

การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดภายใต้การบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการ

นับตั้งแต่คณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๖ และวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๔๖ กำหนดให้ทุกจังหวัดใช้การบริหารงานแบบบูรณาการและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารสูงสุดของจังหวัด (Chief Executive Officer - CEO) ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ เป็นต้นไป ส่งผลให้มีการปรับระบบบริหารราชการของจังหวัดจากเดิมที่มุ่งเน้นให้จังหวัดปฏิบัติตามการสั่งการของส่วนกลาง ไปสู่การส่งเสริมให้จังหวัดเป็นหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์ภาครัฐ (Strategic Government Unit) ที่ต้องมีการบริหารงานเชิงกลยุทธ์โดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลในระดับจังหวัด (Area Agenda) รวมทั้งนำปัญหาและความต้องการของประชาชนพื้นที่มากำหนดเป็นแนวทางริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ (Area Initiative) ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้จังหวัดมีขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่และลดทอนปัญหาที่จะเข้าสู่การตัดสินใจของส่วนกลางให้เหลือน้อยที่สุด

ระบบบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา กลายเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศลงไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ส่งผลให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาคมีบทบาทโดดเด่นในการบูรณาการนโยบายเร่งด่วนของรัฐ รวมทั้งภารกิจหลักของส่วนราชการในระดับภูมิภาคและความต้องการของทุกภาคส่วน มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด ๔ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด ซึ่งเป็นภาพสะท้อนทำให้เห็นตัวตนและศักยภาพของแต่ละจังหวัดชัดเจนมากยิ่งขึ้น **การจัดทำแผนตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**

นอกเหนือจากการบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการแล้ว การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ได้นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบบการจัดทำแผนและงบประมาณทั้งในระดับรัฐบาลและระดับส่วนราชการ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่กำหนดให้รัฐบาลต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน และกำหนดให้ทุกส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี ให้สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล

๑. แผนการบริหารราชการแผ่นดิน คือ แผนยุทธศาสตร์หลักของชาติที่กำหนดว่า ตลอดระยะเวลา ๔ ปี ในการบริหารงานของรัฐบาล รัฐบาลต้องการทำอะไร และจะบรรลุผลได้อย่างไร ซึ่งจะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลมีทิศทาง สามารถคาดการณ์ได้และเป็นระบบ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีแผนการบริหารราชการแผ่นดินตลอดระยะเวลาการบริหารราชการของคณะรัฐมนตรี

แผนการบริหารราชการแผ่นดิน มีประโยชน์สำหรับการใช้เป็นแผนแม่บทในการถ่ายทอดกลยุทธ์หลักลงไปในระดับกระทรวง กรม กลุ่มจังหวัด และจังหวัด ซึ่งต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการหรือยุทธศาสตร์ของแต่ละส่วนราชการ ให้สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดินตามภารกิจและพื้นที่ที่รับผิดชอบ ทำให้กลยุทธ์หลักจากยุทธศาสตร์ระดับชาติได้รับการถ่ายทอดและแปลงสู่การปฏิบัติในระดับส่วนราชการ (Functional Approach) และระดับพื้นที่ (Area Approach) ต่อไป

๒. แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี คือ แผนยุทธศาสตร์ในช่วง ๔ ปี ของส่วนราชการต่างๆ ได้แก่ กระทรวง กรม กลุ่มจังหวัด และจังหวัด ที่มีความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ในแผนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เพื่อขับเคลื่อนให้ยุทธศาสตร์ของรัฐบาลบรรลุเป้าหมาย ซึ่งส่วนราชการต้องจัดทำให้แล้วเสร็จ ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่แผนการบริหารราชการแผ่นดินประกาศในราชกิจจานุเบกษา

แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ และโครงการ/กิจกรรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทาง เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งหวัง เครื่องมือในการวัดผล และแนวทางการดำเนินการของแต่ละส่วนราชการ ที่จะถ่ายทอดประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และกลยุทธ์หลักจากแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ไปสู่การปฏิบัติในขอบเขตภารกิจและพื้นที่ที่รับผิดชอบ

๓. แผนปฏิบัติราชการประจำปี คือ แผนปฏิบัติการของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งจัดทำขึ้นในแต่ละปีงบประมาณ โดยส่วนราชการจะนำแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี มาถ่ายทอดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี มีการระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ การกำหนดโครงการพัฒนา ที่จะดำเนินการสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ตลอดจนประมาณการงบประมาณที่ต้องใช้ ซึ่งส่วนราชการจะนำแผนปฏิบัติราชการประจำปีไปใช้ในการจัดทำคำของบประมาณสำหรับปีนั้นๆ

บทบาทของอำเภอภายใต้ระบบการจัดทำแผน

แม้กฎหมายจะไม่ได้กำหนดให้อำเภอใช้ระบบการบริหารราชการแบบบูรณาการเหมือนจังหวัดและไม่ได้กำหนดให้อำเภอจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของอำเภอ แต่ในฐานะที่อำเภอเป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญทำหน้าที่อำนวยการและนำนโยบายของรัฐบาลและจังหวัดไปปฏิบัติ มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ของอำเภอที่มีความเชื่อมโยงกับแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนปฏิบัติราชการของจังหวัด รวมทั้งต้องสะท้อนความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นผ่านการจัดทำแผนชุมชน ระดับหมู่บ้านและตำบลขึ้นมาตามลำดับ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำแผนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอแบบบูรณาการ ที่มีประสิทธิภาพ และเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

การจัดทำแผนชุมชน/หมู่บ้าน

เนื่องจากในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน/หมู่บ้าน ไม่ได้กำหนดให้อำเภอหรือส่วนราชการเป็นผู้ดำเนินการโดยตรง แต่เน้นหนักให้ชุมชน/หมู่บ้าน คิดเองทำเอง อำเภอจึงมีบทบาทในฐานะผู้ส่งเสริมกระบวนการจัดทำแผนชุมชน โดยมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนแก่ชุมชนตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผน จนถึงการดำเนินโครงการ แต่ในบางกรณีหากชุมชนร้องขอ อำเภออาจเข้าร่วมดำเนินโครงการที่เกินขีดความสามารถของชุมชน

๑) บทบาทใหม่ตามนโยบายของรัฐบาล

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ อำเภอมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนที่ชัดเจนขึ้น หลังจากรัฐบาลเฉพาะกิจ พยายามผลักดันการใช้แผนชุมชนและกระบวนการประชาคม ในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และโครงการสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด และการดำเนินการตามโครงการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งฝ่ายปกครองเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์และโครงการดังกล่าวในระดับพื้นที่ โดยมีบทบาทในฐานะผู้อำนวยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชนอยู่ดีมีสุขระดับอำเภอ การเป็นพี่เลี้ยงให้ชุมชนในการจัดเวทีประชาคมเพื่อทำแผนชุมชน การกลั่นกรองโครงการจากแผนของชุมชน การจัดลำดับความสำคัญโครงการ รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการตลอดจนมีบทบาทในการ ให้คำปรึกษา ข้อแนะนำ และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถพึ่งตนเองและกำหนดแนวทางการพัฒนาของชุมชนตนเองได้

๒) บทบาทใหม่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

หากพิจารณาจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติที่กำหนดให้เกิดความชัดเจนในบทบาท อำนาจ หน้าที่ของราชการบริหารส่วนภูมิภาคมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของอำเภอ ซึ่งในมาตรา ๖๑/๑ ระบุว่า *"ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตอำเภอ ดังต่อไปนี้ ... (๓) ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินการให้มีแผนชุมชน เพื่อรองรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด และกระทรวง ทบวง กรม"* ซึ่งจะส่งผลให้อำเภอต้องเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการแผนชุมชนอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในอนาคต อย่างไรก็ตาม บทบาทดังกล่าวควรอยู่ภายในขอบเขตของการส่งเสริมและสนับสนุน มิใช่การเข้าไปดำเนินการแทนประชาชนในชุมชน

ระบบแผนและงบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

ความเปลี่ยนแปลงสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาของจังหวัด คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้รัฐสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัดและให้จังหวัด

หรือกลุ่มจังหวัดสามารถยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณเองได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว ย่อมมีผลต่อการปรับแนวทางการพัฒนาอำเภอ ด้วยเช่นกัน

๑) ความเปลี่ยนแปลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ (๒) กำหนดให้ *"รัฐต้องสนับสนุนให้จังหวัด มีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่"* และมาตรา ๘๗/๑ กำหนดให้ *"รัฐต้องดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น..."*

๒) ความเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

การกำหนดให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัดดังกล่าว ยังได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๕๒ วรรค ๓ ระบุว่า

"...เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด ให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด ยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณโดยตรงต่อสำนักงบประมาณก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ในกรณีนี้ให้ถือว่าจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ"

มาตรา ๕๓/๑ ระบุว่า

"ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด

ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหัวหน้าส่วนราชการที่มีสถานที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารราชการส่วนภูมิภาคหรือการบริหารราชการส่วนกลางและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัด รวมทั้งผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามวรรคหนึ่ง จำนวนและวิธีการสรรหาผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชนตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

เมื่อประกาศใช้แผนพัฒนาจังหวัดแล้ว ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินกิจการของส่วนราชการและหน่วยงานอื่นของรัฐทั้งปวงที่กระทำในพื้นที่จังหวัดต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดดังกล่าว"

๓) บทบาทของอำเภอภายใต้กฎหมายใหม่

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว ย่อมส่งผลต่อการทำงานของอำเภอ และทำให้ฝ่ายปกครองในพื้นที่ ต้องปรับบทบาทให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการบริหารงานจังหวัดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในฐานะที่อำเภอเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่สำคัญในพื้นที่จังหวัด ฝ่ายปกครองจึงถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องร่วมจัดทำแผนและเสนอ

โครงการในแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งในขั้นตอนการขอตั้งงบประมาณของจังหวัด อำเภอจำเป็นต้องคำนึงถึงมิติพื้น (Area Approach) ที่มากขึ้น โดยการบูรณาการการทำงานระหว่างส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอ เพื่อให้เชื่อมประสานสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับจังหวัด

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงของระบบแผนจากระดับชาติ สู่ระดับหน่วยงานและระดับพื้นที่ จะพบว่า แม้อำเภอจะมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชนมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอที่ชัดเจน ทำให้ความเชื่อมโยงของการพัฒนาจากระดับหมู่บ้าน/ชุมชน สู่ระดับอำเภอ ไปจนถึงระดับจังหวัดเกิดช่องว่าง และส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่ขาดการบูรณาการแผนงาน/โครงการที่เป็นรูปธรรม

ดังนั้น อำเภอในฐานะที่เป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญทำหน้าที่อำนวยการและนำนโยบายของรัฐบาลและจังหวัดไปปฏิบัติ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับบทบาทของตนเองเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด โดยต้องกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ของอำเภอที่มีความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแนวทางการพัฒนาจังหวัด รวมทั้งสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นผ่านการจัดทำแผนชุมชนระดับหมู่บ้านและตำบลขึ้นมาตามลำดับ ซึ่งสุดท้ายจะส่งผลให้ทำให้การบริหารงบประมาณเพื่อการพัฒนาในระดับจังหวัดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์เข้ามาเป็นเครื่องมือสนับสนุนที่สำคัญ ซึ่งฝ่ายปกครองจะต้องเข้ามามีบทบาทหลักในฐานะผู้ริเริ่มและจัดทำแผนในระดับอำเภอ ตั้งแต่การกำหนดทิศทางของอำเภอ เป้าหมาย และกลยุทธ์ในภาพรวมของอำเภอ ที่จำเป็นต้องบูรณาการแผนงาน/โครงการทั้งในมิติพื้นที่ตั้งแต่ระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล โดยมีกลไกที่สำคัญในระดับอำเภอ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ชุดปฏิบัติการประจำตำบล และคณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (กบอ.) รวมทั้งส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอ

ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ กรมการปกครองมีนโยบายสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพการทบทวนและจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเพื่อให้อำเภอสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาอำเภอให้มีความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชนและมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดกลุ่มจังหวัด

กรมการปกครองจึงได้จัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอฯ หลักสูตร ปลัดจังหวัด นายอำเภอและผู้บริหารส่วนกลาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ จำนวน ๑๐ รุ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและเพื่อเป็นข้อมูลปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ซึ่งในระหว่างการฝึกอบรม ปลัดจังหวัดและนายอำเภอได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสะท้อนปัญหา อุปสรรครวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอประกอบด้วย

๑. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงในเรื่องระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบราชการของไทยซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอของกรมการปกครอง ประกอบด้วย

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา ๗๘ เน้นการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่

๒) พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน

มาตรา ๕๓/๑ ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

มาตรา ๖๑/๑ (๓) ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ประสานงานกับ อปท. เพื่อดำเนินการให้มีแผนชุมชนไว้รองรับงบประมาณจาก อปท. จังหวัด กระทรวง ทบวง กรม

๓) พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำเภอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๕๒

มาตรา ๑๖ ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้ (๑) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

๔) พ.ร.ฎ.ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.๒๕๕๑

๒. ปัญหากระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ประกอบด้วย

๑) ระดับกรม ปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดทำแผนไม่สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงของระเบียบกฎหมายและบริบทของสังคม

๒) ระดับจังหวัด จังหวัดยังไม่มีบทบาท กำกับ ดูแล และผลักดันแผนงาน/โครงการในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเข้ารับการบรรจุและสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดเพื่อให้การแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและแก้ปัญหาให้กับอำเภอได้

๓) ระดับอำเภอ ประกอบด้วย

(๑) คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) เป็นองค์กรหลักไม่มีระเบียบกฎหมายรองรับและไม่ได้ทำหน้าที่พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภออย่างแท้จริง

(๒) แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอในปัจจุบันไม่มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นการรวบรวมแผนงาน/โครงการจากส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เท่านั้น แผนงาน/โครงการไม่ได้สะท้อนมาจากการพัฒนาศักยภาพหรือความต้องการปัญหาของประชาชนในพื้นที่

(๓) ขาดความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับค่านิยมของกระทรวงมหาดไทย คือ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน”

(๔) จัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอไม่สอดคล้องกับระยะเวลาตามปฏิทินการจัดทำแผนและงบประมาณ

๓. ปัญหาด้านนโยบายของผู้บริหารระดับสูงไม่ให้ความสำคัญกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอส่งผลให้ในระดับผู้ปฏิบัติ (จังหวัด/อำเภอ) ไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอด้วย

๔.ปัญหาด้านงบประมาณ ประกอบด้วย

๑) ขาดงบประมาณสนับสนุนในด้านการจัดทำในกระบวนการทบทวนและจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

๒) แผนงาน/โครงการในแผนดังกล่าวไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ส่งผลให้ไม่สามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้

๕. ปัญหาด้านบุคลากร ประกอบด้วย

๑) ส่วนกลาง บุคลากรผู้รับผิดชอบขาดทักษะและความรอบรู้ ความเชี่ยวชาญ และความสามารถในการเชื่อมโยงกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอในภาพรวมทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับกรม

๒) ระดับจังหวัด ขาดบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ และขาดความเข้าใจในการเชื่อมโยงแผนงาน/โครงการระหว่างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

๓) ระดับอำเภอ ประกอบด้วย

(๑) ปลัดอำเภอ/เจ้าหน้าที่ปกครอง ขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

(๒) ปัญหาการบริหารงานบุคคลของกรมการปกครอง เช่น

- การขยายตำแหน่งผู้อำนายการสูงโดยการลดอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงาน

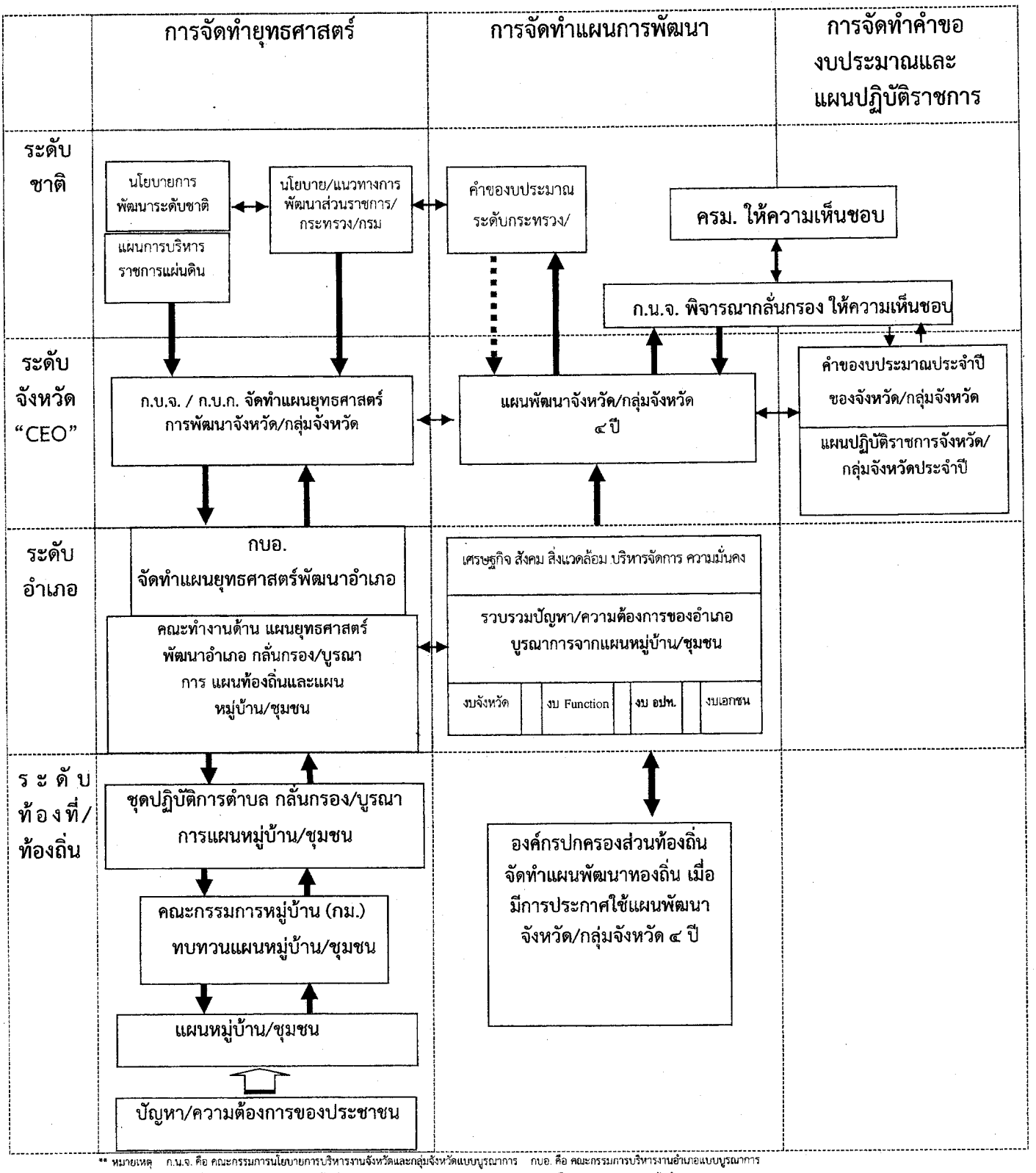
- การบริหารงานบุคคลของอำเภอ ส่วนใหญ่นายอำเภอ จะให้ปลัดอำเภอบรรจุใหม่รับผิดชอบงานสำนักงาน (รับผิดชอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ)

(๓) ปัญหาอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของอำเภอ เช่น การยุบเลิกส่วนราชการตาม พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ส่งผลนายอำเภอต้องกำกับดูแลและรับผิดชอบงานในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

๖. ปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาระบบฐานข้อมูลของอำเภอ เนื่องจากอำเภอไม่มีหน่วยงานซึ่งมีความสามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน ให้มีความครอบคลุมข้อมูลครบทุกด้าน เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง ลักษณะภูมิประเทศ ประเพณีวัฒนธรรม ศักยภาพของพื้นที่ ฯลฯ เพื่อประกอบการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอให้มีความเหมาะสม ต่อการพัฒนาพื้นที่

กรมการปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้เสนอขอปรับปรุงกระบวนการทบทวนและจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเพื่อให้แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอและคณะกรรมการบริหารอำเภอ (กบอ.) มีระเบียบกฎหมายรองรับ การเพิ่มบทบาทอำนาจหน้าที่ของปลัดจังหวัด นายอำเภอในการกำกับ ดูแล และผลักดันแผนงาน/โครงการของแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัด จึงขอให้นายอำเภอได้ยึดแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเป็นแม่บทของอำเภอเพื่อให้การบริการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีความต่อเนื่อง และเป็นรากฐานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ภาพรวมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

** หมายเหตุ ก.น.จ. คือ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กบอ. คือ คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ
ก.บ.จ. คือ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ อ.ก.อ. คือ คณะอนุกรรมการระดับอำเภอ
ก.บ.ก. คือ คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวดแบบบูรณาการ

บทที่ ๒
องค์กรการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอมีความเกี่ยวข้องกับระบบของแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด เป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการพัฒนาอำเภออย่างเป็นระบบ บูรณาการทรัพยากร งบประมาณ โครงการ ของทุกภาคส่วนในการบริหารพัฒนาอำเภอร่วมกัน โดยในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอมีองค์กรหลักที่เกี่ยวข้อง ๗ องค์กร ได้แก่

๑. คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.)
๒. คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.)
๓. คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.)
๔. คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.)
๕. คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ
๖. ชุดปฏิบัติการตำบล
๗. คณะกรรมการหมู่บ้าน

โดยองค์กรตามข้อ ๑ - ๓ เป็นองค์กรตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ องค์กรตามข้อ ๔,๖,๗ กรมการปกครองกำหนดบทบาทตามหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๕.๔/ว ๕๕๗๕ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๑ และ พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ องค์กรตามข้อ ๕ เป็นคณะทำงานของคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) ดังนี้

๑. คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) มีองค์ประกอบโดยสังเขป ดังนี้

(๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ

(๒) รองนายกรัฐมนตรีทุกคน รัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้กำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงมหาดไทย เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เลขาธิการคณะรัฐมนตรีผู้ อำนวยการสำนักงบประมาณ และเลขาธิการ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการ

(๓) นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย นายกสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

(๔) ประธานกรรมการสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการซึ่งประธานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกำหนดไม่เกินสามคน เป็นกรรมการ

(๖) ผู้แทนภาคประชาสังคมที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินสองคน เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เป็นกรรมการและเลขานุการ รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการที่เลขาธิการคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการกำหนด และข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทยคนหนึ่งที่ปลัดกระทรวงมหาดไทยกำหนด เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ก.น.จ. มีอำนาจหน้าที่โดยสรุป ดังต่อไปนี้

- กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ
- กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด
- พิจารณากลั่นกรองแผนข้างต้น และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

๒. คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) มีองค์ประกอบโดยสังเขป ดังนี้

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ
(๒) รองผู้ว่าราชการจังหวัดทุกคน เป็นกรรมการ
(๓) ผู้แทนหัวหน้าส่วนราชการที่มีสำนักงานอยู่ในจังหวัด เป็นกรรมการ
(๔) ผู้แทนรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินกิจการอยู่ในจังหวัด เป็นกรรมการ
(๕) ผู้แทนหัวหน้าหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีสำนักงานอยู่ในจังหวัด เป็นกรรมการ
(๖) ผู้แทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการ
(๗) ผู้แทนภาคประชาสังคม เป็นกรรมการ
(๘) ประธานกรรมการหอการค้าจังหวัด และประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นกรรมการ
(๙) ให้หัวหน้าสำนักงานจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

ก.บ.จ. มีอำนาจหน้าที่โดยสรุป ดังต่อไปนี้

- วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยการให้การบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดเป็นไปตามหลักการ นโยบาย และระบบตามที่ ก.น.จ. กำหนด
- จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด
- จัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและคำของบประมาณจังหวัดก่อนนำเสนอต่อ ก.น.จ.
- แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ

๓. คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) มีองค์ประกอบ โดยสังเขป ดังนี้

(๑) หัวหน้ากลุ่มจังหวัด เป็นประธานกรรมการ
(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัดในกลุ่มจังหวัดทุกจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ผู้แทนหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดในกลุ่มจังหวัด จังหวัดละ ไม่เกินสองคนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง เป็นกรรมการ

(๔) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มจังหวัด เป็นกรรมการ

(๕) นายกเทศมนตรีในกลุ่มจังหวัดจังหวัดละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในกลุ่มจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(๗) ผู้แทนภาคประชาสังคม เป็นกรรมการ

(๘) ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน เป็นกรรมการ

จังหวัดใดมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งประกอบด้วยผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วย

ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทยคนหนึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการ และหัวหน้าสำนักงานจังหวัดของทุกจังหวัดในกลุ่มจังหวัดเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ก.บ.ก. มีอำนาจหน้าที่โดยสรุป ดังต่อไปนี้

- วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยการให้การบริหารงานแบบบูรณาการในกลุ่มจังหวัดเป็นไปตามหลักการ นโยบาย และระบบตามที่ ก.น.จ. กำหนด
- จัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด
- ให้ความเห็นชอบรายละเอียดการปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัดและคำของบประมาณกลุ่มจังหวัด ก่อนนำเสนอต่อ ก.น.จ.

๔. คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) ประกอบด้วย

(๑) นายอำเภอ เป็นประธาน

(๒) หัวหน้าส่วนราชการ หรือหัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนองค์กรภาคเอกชน และผู้แทนภาคประชาสังคม เป็นกรรมการ

(๓) ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบสำนักงานอำเภอ เป็นเลขานุการ

กบอ. มีหน้าที่โดยสรุป ดังนี้

- เป็นกลไกขับเคลื่อนในระดับอำเภอและประสานความร่วมมือ ทุกภาคส่วน

๕. คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ประกอบด้วย

(๑) ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงาน/ฝ่ายบริหารงานปกครอง หัวหน้าคณะทำงาน

(๒) ผู้แทนหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอทุกแห่ง คณะทำงาน

(๓) ผู้แทนหัวหน้าหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจในพื้นที่ ทุกแห่ง คณะทำงาน

(๔) กำนันทุกตำบล คณะทำงาน

(๕) ผู้ใหญ่บ้านที่นายอำเภอคัดเลือก ตำบลละ ๓ คน คณะทำงาน

(๖) ผู้แทน กม. ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่นายอำเภอคัดเลือก ตำบลละ ๒ คน คณะทำงาน

(๗) ผู้แทนภาคประชาสังคมที่นายอำเภอคัดเลือก ๓ คน คณะทำงาน

(๘) ผู้แทนภาคเอกชนที่นายอำเภอคัดเลือก ๓ คน คณะทำงาน

(๙) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง คณะทำงาน

(๑๐) ปลัดอำเภอ ทุกคน คณะทำงาน

(๑๑) ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบงานการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ คณะทำงานและเลขานุการ

คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ มีหน้าที่โดยสรุป ดังนี้

- อำนวยการ ประสานงานและบูรณาการการจัดทำและทบทวน แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี
- จัดทำบัญชีแผนงาน/โครงการ ตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอที่ได้จัดทำหรือทบทวนแล้ว ส่งให้จังหวัดเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด
- ประสานการเชื่อมโยงและบูรณาการแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ แผนท้องถิ่นและแผนหมู่บ้าน/ชุมชน รวมทั้งการนำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่
- ปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) มอบหมาย

๖. **ชุดปฏิบัติการตำบล** ประกอบด้วย

- เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ปฏิบัติงานในตำบล

ชุดปฏิบัติการตำบลมีหน้าที่โดยสรุป ดังนี้

- สนับสนุนช่วยเหลืออำเภอในการติดตามงานและประสานภารกิจที่เป็นนโยบายสำคัญ

๗. **คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)** ประกอบด้วย

- ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธาน
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นกรรมการ

กม. มีหน้าที่โดยสรุป ดังนี้

- เป็นองค์กรหลักในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

โดยองค์กรในระบบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอที่กล่าวถึงข้างต้นจะทำงานสอดประสานทั้งในระดับการกำหนดนโยบายการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาปัญหาความต้องการของประชาชนที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

๘. **คณะทบทวนและกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ** ประกอบด้วย

- ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ โดยคณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเสนอรายชื่อเป็นคณะทบทวนและกำหนดกรอบยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ เพื่อเป็นตัวแทนของภาคส่วนต่างๆ ดังนี้ (๑) ส่วนราชการ หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ (๒) ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๓) ผู้ประกอบการ/เกษตรกร/สาขาอาชีพ (๔) องค์กรประชาชน/ปราชญ์ชาวบ้าน (๕) ผู้นำพื้นที่/ชุมชน ตามสัดส่วนที่เห็นควร รวมจำนวนประมาณ ๕๐-๘๐ คน จากความเห็นชอบของ กบอ.

ทบทวนและกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ มีหน้าที่โดยสรุป ดังนี้

- เป็นองค์กรเฉพาะกิจมีหน้าที่ประชุมร่วมทบทวนและกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี ประจำปีนั้นๆ

บทที่ ๓

กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

ความหมาย

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเป็นกรอบ/เครื่องมือในการบริหารพัฒนาอำเภอที่ชี้ทิศทางอนาคตของอำเภอว่าจะมุ่งไปสู่ทิศทางใดในอนาคต มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมมิติการพัฒนาในทุกด้าน ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการและการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอมีกรอบระยะเวลา ๔ ปี มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์จังหวัดและตอบสนองปัญหาความต้องการ ของประชาชนในอำเภอซึ่งบรรจุอยู่ในแผนชุมชน/หมู่บ้าน

ในการบริหารการพัฒนาพื้นที่ในแต่ละระดับมีแผนพัฒนา เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทาง ดังนี้

- ระดับชุมชน/หมู่บ้าน มีแผนชุมชน/หมู่บ้าน
- ระดับตำบล มีแผนชุมชนระดับตำบล และแผนพัฒนาท้องถิ่น
- ระดับอำเภอ มีแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ
- ระดับจังหวัด มียุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาจังหวัด

ในส่วนของแผนชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

> *"การทำแผนแม่บทชุมชน มิได้มีเป้าหมายของการทำแผนงานเพื่อเสนอของบประมาณจากหน่วยงานราชการ หรือองค์กรพัฒนาเอกชน หากแต่เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ การทำงานที่มีการประสานงานเชื่อมโยงแผนพัฒนาท้องถิ่น....แผนแม่บทชุมชนเป็นสื่อให้ชาวบ้านรู้จักตนเอง ร่วมคิด ร่วมทำ แผนชุมชนเป็นรูปธรรมและมีความเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ ของท้องถิ่นนำเอาแผนของชุมชนมาบูรณาการเป็นแผนการพัฒนาที่องค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชนรวมกัน...*
>
> *แผนแม่บทชุมชนเป็นแผนที่เกิดจากการจัดการและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยสมาชิกร่วมกันคิด ร่วมกันค้นหาเรียนรู้ ร่วมกันกำหนดกิจกรรมพร้อมทั้งดำเนินการตามแผนที่คิดขึ้นมาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยที่หน่วยงานต่างๆ ที่อยู่นอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน เป็นเพียงหน่วยงานที่คอยให้การสนับสนุนเสริมพลังให้กับชุมชน ทั้งทางด้านความรู้ ทรัพยากรอื่นๆ"*

กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอมีกระบวนการจัดทำ ดังนี้

๑. บูรณาการดำเนินงานแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ให้อำเภอแต่งตั้งคณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ จากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง โดยให้คณะทำงานชุดนี้เป็นคณะทำงานของคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) มีหน้าที่อำนวยการ ประสานงานการเชื่อมโยงและบูรณาการการจัดทำและทบทวน กรอบและร่างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ เสนอคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) และมีหน้าที่จัดทำบัญชีแผนงาน/โครงการ ส่งให้จังหวัดเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด

๒. การทบทวนและกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นคณะทบทวนและกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ แล้วจัดประชุมเพื่อจัดทำร่างกรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี โดยการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ นโยบายรัฐบาล ข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทิศทางหรือนโยบายการพัฒนาในพัฒนาที่จังหวัด และปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่มาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาอำเภอ เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทิศทางในการพัฒนาของพื้นที่ในการจัดทำร่างกรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี

๓. คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

๑) ให้อำเภอแจ้งกรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ให้ส่วนราชการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ ชุมชน ทราบ แล้วดำเนินการจัดทำหรือทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน

๒) ดำเนินการจัดทำหรือทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน มอบหมายให้ชุดปฏิบัติการประจำตำบลประสานและกำกับการทำงานกับคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน โดยในพื้นที่รับผิดชอบ จัดประชุมหรือประชาคม โดยให้ใช้กรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี เป็นกรอบแนวทางในการพิจารณาและเมื่อจัดทำหรือทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนเสร็จแล้ว ให้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

(๑) กรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน จำแนกโครงการตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนที่จะดำเนินการตามแผนในแต่ละปีงบประมาณ เป็น ๓ ประเภท ได้แก่

(๑.๑.) โครงการที่หมู่บ้าน/ชุมชน สามารถดำเนินการได้

(๑.๒) โครงการที่หมู่บ้าน/ชุมชน และหน่วยงานภายนอก หมู่บ้าน/ชุมชน ดำเนินการร่วมกัน

(๑.๓) โครงการที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน

(๒) ชุดปฏิบัติการประจำตำบลร่วมกับตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน ทุกหมู่บ้าน/ชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนภาคประชาชน นำโครงการที่ผ่านการ จัดประเภทแล้วมาดำเนินการกลั่นกรองจัดลำดับความสำคัญโครงการในระดับตำบล

(๓) ชุดปฏิบัติการประจำตำบลนำแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ผ่านการจัดประเภทและกลั่นกรองแล้ว ส่งให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและส่งให้อำเภอ เพื่อนำไปดำเนินการจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

๓) คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ประชุมจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี โดยมีกระบวนการดังนี้

๓.๑) กลั่นกรองแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้กรอบแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี เป็นแนวทางในการคัดเลือกโครงการฯ และให้จัดลำดับความสำคัญนำมาใช้ในการจัดทำร่าง แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี

๓.๒) นำแผนท้องถิ่นที่ผ่านการกลั่นกรองแล้วมาบูรณาการเชื่อมโยงร่วมกับแผนพัฒนา หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ผ่านกระบวนจัดประเภทและลำดับความสำคัญของแต่ละโครงการในตำบล

๓.๓) นำแผนที่ผ่านการบูรณาการเชื่อมโยงแล้วมาจัดลำดับความสำคัญและแยกประเภทระบุแหล่งงบประมาณ ดังนี้

(๑) โครงการที่ดำเนินการโดยจังหวัด/อำเภอ

(๒) โครงการที่ดำเนินการโดยหน่วยงานส่วนกลาง กระทรวง กรม

(๓) โครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๔) โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน

๓.๔) รวบรวมข้อมูลโครงการทั้งหมด จัดทำเป็นร่างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี

๔) คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ นำร่างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี เสนอให้คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) พิจารณาให้ความเห็นชอบ (หรือปรับปรุง) แล้วประกาศเป็นแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ๔ ปี

๔. ประสานและติดตามการนำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอไปใช้ประโยชน์ ด้วยการอำนวยการ ประสานงาน ผลักดันและติดตามแผนงาน/โครงการ ของหน่วยงานในระดับต่างๆ ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอดำเนินการดังนี้

๑) จัดประชุมคณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ เพื่อจัดทำบัญชีแผนงาน/โครงการ ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด เสนอให้คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) พิจารณาให้ความเห็นชอบ แล้วส่งให้จังหวัดเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด

๒) อำเภอส่งแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอให้กับจังหวัดและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา

๓) แจ้งให้ทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนงาน/โครงการตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอรายงานผลการดำเนินงานแผนงาน/โครงการที่รับผิดชอบ เพื่อให้คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ สรุปความคืบหน้ารายงานที่ประชุมคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) ทุกเดือน

๕. การปรับปรุงเพิ่มเติมแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ สามารถทำได้เมื่อแผนพัฒนาจังหวัดประกาศแล้ว คณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) พิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ควรปรับปรุงเพิ่มเติม โดยให้คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอดำเนินการแล้วเสนอคณะกรรมการบริหารงานอำเภอ (กบอ.) เห็นชอบต่อไป

ภาคผนวก ก
เค้าโครงแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไปของอำเภอ ประกอบด้วยข้อมูลการปกครอง สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ

ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของประชาชน และกำหนดตำแหน่งทิศทางการพัฒนาอำเภอ (Positioning) ประกอบด้วย

๑) วิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่และความต้องการของประชาชน

๒) กำหนดตำแหน่งการพัฒนาอำเภอ (Positioning) ประกอบด้วย

(๑) ภาพรวมของบริบทอำเภอ Context Map

(๒) ก้าวย่าง ๓ ระยะ 3 Horizons

๓) สรุปผลการดำเนินงานของอำเภอในปีงบประมาณที่ผ่านมา (โครงการ/กิจกรรมที่บรรจุในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ)

(๑) ผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของอำเภอที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗

(๒) ผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของอำเภอที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (โครงการ/กิจกรรมที่บรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ **ข้อมูลจากสำนักงานจังหวัดของแต่ละจังหวัด**)

๔) งบประมาณที่อำเภอได้รับการสนับสนุนเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ (**ข้อมูลงบประมาณจาก ข้อ ๓) (๑)**)

ส่วนที่ ๓ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ..... พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๑ มีองค์ประกอบ ดังนี้

(๑) วิสัยทัศน์อำเภอ

(๒) พันธกิจ

(๓) ประเด็นยุทธศาสตร์

(๔) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์

(๕) กลยุทธ์ของประเด็นยุทธศาสตร์

ส่วนที่ ๔ โครงการภายใต้กลยุทธ์ ประกอบด้วย

๑) โครงการ/กิจกรรมที่ของบประมาณจากจังหวัด/อำเภอ

๒) โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานราชการในพื้นที่

๓) โครงการ/กิจกรรมขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น

๔) โครงการ/กิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน

โดยเรียงลำดับเป็นรายกลยุทธ์ แต่ละกลยุทธ์เรียงลำดับตามโครงการ/กิจกรรม

ภาคผนวก ข

แบบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ.....จังหวัด.....(พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๑)

ส่วนที่ ๑ สภาพทั่วไป ประกอบด้วย

ความเป็นมาของอำเภอ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำขวัญอำเภอ

.....

ข้อมูลสภาพทั่วไปและการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(เช่น ข้อมูลที่ตั้ง อาณาเขตติดต่อ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะดิน ลักษณะภูมิอากาศ การปกครอง ประชากร ด้านสังคม การศึกษา การสาธารณสุข ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ฯลฯ)

ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของประชาชน และกำหนดตำแหน่งทิศทางการพัฒนาอำเภอ (Positioning) ประกอบด้วย

วิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่และความต้องการของประชาชน

.....

.....

.....

.....

.....

กำหนดตำแหน่งการพัฒนาอำเภอ (Positioning) ประกอบด้วย

(๑) ภาพรวมของบริบทอำเภอ Context Map

(๒) ก้าวย่าง ๓ ระยะ 3 Horizons

สรุปผลการดำเนินงานของอำเภอในปีงบประมาณที่ผ่านมา ประกอบด้วย

(๑) ผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของอำเภอที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ .....

เป้าประสงค์.....

กลยุทธ์ ๑).....

๒).....

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	**ตัวชี้วัด**	**กลยุทธ์**	**ผลการดำเนินงานของอำเภอ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗**				**หมายเหตุ**
			ระบุโครงการ / กิจกรรม	ผลผลิต/ผลลัพธ์พอสังเขป	งบประมาณและแหล่งที่มา	หน่วยงานรับผิดชอบ	

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ .....

เป้าประสงค์.....

กลยุทธ์ ๑).....

๒).....

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	**ตัวชี้วัด**	**กลยุทธ์**	**ผลการดำเนินงานของอำเภอ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗**				**หมายเหตุ**
			ระบุโครงการ / กิจกรรม	ผลผลิต/ผลลัพธ์พอสังเขป	งบประมาณและแหล่งที่มา	หน่วยงานรับผิดชอบ	

หมายเหตุ การพิจารณาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

๑) โครงการ/กิจกรรมของอำเภอที่บรรจุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

๒) โครงการ/กิจกรรมของอำเภอที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจากหน่วยงานอื่นๆ หรือภาคเอกชน ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ

(๒) ผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของอำเภอที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ .....

เป้าประสงค์.....

กลยุทธ์ ๑).....

๒).....

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์	ผลการดำเนินงานของอำเภอ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗				หมายเหตุ
			ระบุโครงการ / กิจกรรม	ผลผลิต/ผลลัพธ์พอสังเขป	งบประมาณและแหล่งที่มา	หน่วยงานรับผิดชอบ	

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ .....

เป้าประสงค์.....

กลยุทธ์ ๑).....

๒).....

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์	ผลการดำเนินงานของอำเภอ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗				หมายเหตุ
			ระบุโครงการ / กิจกรรม	ผลผลิต/ผลลัพธ์พอสังเขป	งบประมาณและแหล่งที่มา	หน่วยงานรับผิดชอบ	

หมายเหตุ พิจารณาจากโครงการ/กิจกรรมของอำเภอที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัดและมีพื้นที่ดำเนินการอยู่ในอำเภอ

งบประมาณที่อำเภอได้รับการสนับสนุนเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗

ลำดับที่	หน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ	โครงการ/กิจกรรม	จำนวน(บาท)	หมายเหตุ
๑.	จังหวัด			
๒.	งบผู้ว่า CEO			
๓.	กรมการปกครอง			
๔.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
๕	ภาคเอกชน หรือหน่วยงานอื่นๆ			
	ฯลฯ			
รวมเป็นเงิน (บาท)				

ส่วนที่ ๓ แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ.....(พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๑) มีองค์ประกอบ ดังนี้

วิสัยทัศน์อำเภอ.....

พันธกิจ ๑) .....

๒) .....

๓) .....

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑.....

๑) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และ

๒) กลยุทธ์ของประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒.....

๑) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และ

๒) กลยุทธ์ของประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓.....

๑) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และ

๒) กลยุทธ์ของประเด็นยุทธศาสตร์

ส่วนที่ ๔ โครงการภายใต้กลยุทธ์ ประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ .....

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				กลยุทธ์
		พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	

บัญชีรายการชุดโครงการ	งบประมาณดำเนินการ				แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยดำเนินการ
	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....		
(กลยุทธ์.....)						
๑. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		
๒. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		
(กลยุทธ์.....)						
๓. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		
๔. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ .....

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				กลยุทธ์
		พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	

บัญชีรายการชุดโครงการ	งบประมาณดำเนินการ				แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยดำเนินการ
	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....		
(กลยุทธ์.....)						
๑. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		
๒. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		
(กลยุทธ์.....)						
๓. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		
๔. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ .....

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				กลยุทธ์
		พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	

บัญชีรายการชุดโครงการ	งบประมาณดำเนินการ				แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยดำเนินการ
	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....		
(กลยุทธ์.....)						
๑. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		
๒. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		
(กลยุทธ์.....)						
๓. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		
๔. โครงการ.....	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx	xxxx.xxxx		

หมายเหตุ **ระบุที่มาของงบประมาณหรือลักษณะของโครงการ มี ๔ ประเภท ได้แก่**

- หมายเลข ๑ โครงการ/กิจกรรมที่ของบประมาณจากจังหวัดหรืออำเภอ
- หมายเลข ๒ โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานราชการในพื้นที่หรือรัฐวิสาหกิจหรือได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน
- หมายเลข ๓ โครงการ/กิจกรรมขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น
- หมายเลข ๔ โครงการ/กิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน

โดยเรียงลำดับเป็นรายกลยุทธ์ แต่ละกลยุทธ์เรียงลำดับตามโครงการ/กิจกรรม

ภาคผนวก ค

คำอธิบายการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

ส่วนที่ ๑ สภาพทั่วไป

ความเป็นมาของอำเภอ

คำขวัญอำเภอ

ข้อมูลสภาพทั่วไป และการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน ประกอบด้วย

๑) ที่ตั้ง อาณาเขตติดต่อ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะดิน ประเภทของดินและความเหมาะสมในการปลูกพืช เป็นต้น ลักษณะภูมิอากาศ ฤดูกาล อุณหภูมิเฉลี่ย เป็นต้น

๒) การปกครอง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

๓) หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เช่น หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ธนาคาร หน่วยงานอื่นๆ และกลุ่มพลังมวลชนอื่นๆ ในพื้นที่ เป็นต้น

(๑) หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ

- ที่ทำการปกครองอำเภอ
- สถานีตำรวจภูธร
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ
- ที่ทำการไปรษณีย์
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- ฯลฯ

(๒) ธนาคารหรือสถาบันการเงิน

- ธนาคารออมสิน
- สถาบันการเงินต่างๆ

(3) หน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่

- มูลนิธิปิดทองหลังพระ
- โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(๔) กลุ่มพลังมวลชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาพื้นที่

- กลุ่มองค์กรไม่แสวงหากำไร (NGO)

๔) ประชากร

(๑) จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนปีปัจจุบัน

- แยกเพศและช่วงอายุ ดังนี้ วัยเด็ก อายุแรกเกิด – ๑๒ ปี วัยเรียน ๑๓ – ๒๒ ปี วัยทำงาน ๒๓ -๖๐ ปี และผู้สูงอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป

(๒) วิเคราะห์แนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาหรือแนวโน้มที่น่าจะเพิ่มขึ้นลดลงในอนาคต

(๓) ข้อมูลประชากรแฝงและข้อมูลแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เช่น พื้นที่มีโรงงานอุตสาหกรรม สถานศึกษาที่สำคัญ เป็นต้น

(๔) วิเคราะห์แนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรแฝงเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาหรือแนวโน้มที่น่าจะเพิ่มขึ้นลดลงในอนาคต

(๕) การประกอบอาชีพ เช่น ภาคการเกษตร รับราชการ พนักงานบริษัทเอกชน อื่นๆ เป็นต้น วิเคราะห์แนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของบุคลากรในแต่ละสาขาอาชีพ และการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรในอนาคต เป็นต้น

๕) การศึกษา

(๑) สถานศึกษา (ของรัฐ/เอกชน) ฯลฯ

(๒) ห้องสมุด

(๓) วิเคราะห์แนวโน้มการศึกษาต่อของนักเรียนนักศึกษา เช่น ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน สายอาชีพ สายสามัญ สาขาระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา และวิเคราะห์การขาดแคลนครูซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของเด็ก เยาวชน ของไทยในอนาคตและแนวทางการแก้ไขปัญหา

๖) สาธารณสุข

(๑) สถานพยาบาลของรัฐ/เอกชน/ศูนย์บริการสาธารณสุข/คลินิกทุกประเภท/บุคลากร

(๒) หลักประกันสุขภาพของประชาชน เช่น บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง)/ประกันสังคม/ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/สิทธิอื่นๆ (คนไทยในต่างแดน ข้าราชการการเมือง)/ไม่มีสิทธิ/บุคลคลรอพิสูจน์)

(๓) สถิติการเจ็บป่วยและเสียชีวิต (๓ – ๕ อันดับหรือพิจารณาจากอัตราการเสียชีวิตที่สูง) พร้อมการวิเคราะห์แนวโน้มการเกิดโรคระบาดร้ายแรงหรือปัญหาสุขภาพของประชาชนในอนาคตและแนวทางการเฝ้าระวังป้องกันการแพร่ระบาดในอนาคต

๗) ศาสนาและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

วิเคราะห์ความเข้มแข็งของศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญที่ยังมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้ประชาชนและสังคมโดยรวมหรือไม่ แนวโน้มสถานการณ์ในอนาคตมีทิศทางอย่างไรและจะสามารถกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็ง ความรู้รัก สามัคคีในสังคมได้มากน้อยเพียงใด

๘) การคมนาคม

(๑) ทางบก

- สถานีขนส่ง ลักษณะรถประจำทาง การให้บริการ ระยะทางและค่าบริการ
- การคมนาคม ระยะทาง ผิวจราจรถนนสายหลักเชื่อมระหว่างอำเภอกับอำเภอ หรือระหว่างอำเภอกับจังหวัด ถนนสายรองระหว่างอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ถนนสายเศรษฐกิจ เช่น เพื่อการท่องเที่ยว การขนส่งสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น

(๒) ทางน้ำ

- ท่าเทียบเรือ ลักษณะเรือ การให้บริการ ระยะทาง และค่าบริการ

(๓) ทางอากาศ

- ท่าอากาศยาน เที่ยวบินและการให้บริการ

(๔) วิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มการเจริญเติบโต สภาพปัญหาและการแก้ปัญหาในอนาคต

๙) ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ด้านการเกษตร

- แยกประเภทการทำเกษตร/พื้นที่การเกษตร

- วิเคราะห์เปรียบเทียบการทำเกษตรอินทรีย์ ปลอดสารพิษ การใช้สารเคมีภาคการเกษตร การใช้แรงงานภาคการเกษตร เครื่องจักร ฯลฯ

- พืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ วิเคราะห์สถานการณ์ปลูกเพื่อบริโภคหรือเพื่อการค้า พร้อม วิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ตลาด ราคา ของพืชเศรษฐกิจเปรียบเทียบระหว่างปีการผลิตที่ผ่านกับปีปัจจุบัน และคาดคะเนแนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของการปลูกพืชเศรษฐกิจในแต่ละชนิด

- การปศุสัตว์ การประมง ฯลฯ

(๒) ด้านการพาณิชย์

- ร้านค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายส่ง ร้านขายของทั่วไป ฯลฯ วิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวของร้านค้าเปรียบเทียบระหว่างปีที่ผ่านมากับปีปัจจุบัน

- ร้านค้าที่ขายสินค้าเฉพาะ เช่น ร้านวัสดุก่อสร้าง ร้านขายวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการทำการเกษตร เช่น ร้านปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช ร้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องจักรทางการเกษตร ร้านค้าเกษตรอินทรีย์ และวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวโน้มการขยายตัวหรือการเพิ่มจำนวนร้านค้า

- ร้านค้าอื่นๆ ที่มีความโดดเด่นเฉพาะในแต่ละพื้นที่

(๓) ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น OTOP

- สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

- การลงทะเบียนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ

- ร้าน OTOP

- ประมาณการรายได้จากการจำหน่ายเปรียบเทียบที่ที่ผ่านมากับปีปัจจุบัน และวิเคราะห์แนวโน้มการส่งเสริมพัฒนาสินค้า และการขยายช่องทางการตลาด

- ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น กลุ่มผลิตสินค้า OTOP ที่สำคัญ

(๔) ด้านการท่องเที่ยว

- แหล่งท่องเที่ยวและเทศกาลสำคัญ จุดเด่น จำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อปีและปัญหาการบริหารจัดการ

- วิเคราะห์แนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของนักท่องเที่ยวและแนวทางการส่งเสริมพัฒนาเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยวและเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

- สถานบริการนวดแผนไทย แผนโบราณ หรือ ธุรกิจสปา จำนวนสถานบริการและพนักงาน

- วิเคราะห์กลุ่มผู้มาใช้บริการและแนวโน้มความต้องการใช้บริการของนักท่องเที่ยวและแนวทางการส่งเสริมพัฒนาเพื่อเพิ่มส่งเสริมการท่องเที่ยว

- ปัญหาที่เกิดจากการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว และแนวทางแก้ไขปัญหา

- ฯลฯ

(๕) ด้านอุตสาหกรรม (ในกรณีพื้นที่มีโรงงานอุตสาหกรรม)

- ข้อมูลทั่วไป จำนวนโรงงานที่ได้รับใบอนุญาต เงินลงทุน แยกตามหมวดอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมการเกษตร/อาหาร/เครื่องดื่ม/เครื่องแต่งกาย/ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ฯลฯ) การจ้างงาน (ชาย/หญิง)

- วิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของโรงงานอุตสาหกรรมและแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ปัญหาแรงงาน ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การปล่อยน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ ฯลฯ และแนวทางการแก้ไขปัญหา

๑๐) ด้านสังคม

(๑) สถานบริการและสถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

- จำนวนสถานบริการตามกฎหมาย ร้านจำหน่ายสุราและอื่นๆ ในพื้นที่

- วิเคราะห์สถานการณ์การเพิ่มขึ้นและลดลงของสถานบริการ การดึงดูดนักท่องเที่ยวและแนวทางการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว การรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของไทยและการกำกับ ดูแลตามระเบียบ กฎหมายของฝ่ายปกครอง

- ฯลฯ

(๒) โรงแรม ที่พัก รีสอร์ท

- โรงแรม ที่พัก รีสอร์ท จำนวนห้องพัก การใช้บริการของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย วิเคราะห์การเติบโตของเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวหรืออื่นๆ จากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นและลดลงจากจำนวนผู้ใช้บริการโรงแรมที่พัก รีสอร์ท

(๓) ภัตตาคาร/ร้านอาหาร

- ภัตตาคารและร้านอาหาร และความสามารถในการบริการลูกค้า เช่น จำนวนพนักงานบริการ จำนวนลูกค้าที่สามารถรับรองได้ เป็นต้น

(๔) การประกอบธุรกิจอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบกับสังคมโดยรวม

๑๑) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๑) แหล่งน้ำ หรือ ระบบชลประทานที่สำคัญในพื้นที่ การใช้ประโยชน์และจำนวนผู้รับประโยชน์ เช่น การผลิตกระแสไฟฟ้า การใช้ในภาคการเกษตร และวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของผู้รับประโยชน์และแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนในอนาคต

(๒) ป่าไม้ ประเภทของป่าไม้ พื้นที่ต้นน้ำหรือแหล่งกำเนิดแม่น้ำสายสำคัญ ป่าชายเลน สภาพพื้นที่ป่าที่คงเหลือ และวิเคราะห์แนวโน้มการลดลงของพื้นที่ป่าและแนวทางการรักษาและเพิ่มพื้นที่ป่าไม้และการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนในอนาคต

(๓) แร่ธาตุ จำนวนและประเภทอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในพื้นที่ สถานการณ์ผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ และแนวโน้มการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

(๔) ทรัพยากรธรรมชาติประเภทอื่นๆ เช่น ทรัพยากรชายฝั่ง นกนางแอ่น แนวปะการัง พื้นที่ชุ่มน้ำ บ่อน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น

(๕) ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเสีย วิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบต่อชุมชน และแนวทางการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

(๖) ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก แผ่นดินไหว ดินไสลด์ โคลนถล่ม เป็นต้น สถานการณ์ พื้นที่เสี่ยงภัย การป้องกันและแก้ปัญหาเมื่อเกิดภัยพิบัติ

(๗) อื่นๆ

๑๒) ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย

(๑) หน่วยงานรักษาความสงบและกองกำลังในพื้นที่พร้อมอัตรากำลัง เช่น สถานีตำรวจ / อัตรากำลังของตำรวจ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น

- วิเคราะห์สถานการณ์ อาชญากรรม สถิติการเกิดการจับกุม และแนวทางการแก้ปัญหา
- ปัญหาการจราจร สถานการณ์ สถิติการเกิดอุบัติเหตุ แนวโน้มและการแก้ปัญหา

(๒) ปัญหาความมั่นคง เช่น ปัญหาสถานการณ์ชายแดนใต้หรือชายแดนปกติ ยาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เป็นต้น วิเคราะห์สถานการณ์ พื้นที่เสี่ยงภัย การป้องกันและแก้ปัญหาเมื่อเกิดเหตุ

๑๓) ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

(๑) จุดผ่านแดน ประเภทหรือจำนวนจุดผ่านแดน จำนวนคนและลักษณะการเดินทางเข้าออก เช่น นักท่องเที่ยว นักธุรกิจ ประเภทสินค้านำเข้า-ส่งออก ฯลฯ วิเคราะห์ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกัน

(๒) ความสามารถในการใช้ภาษาต่างของประเทศเพื่อนบ้าน ภาษาที่ใช้(เขียน อ่าน) ของข้าราชการ และประชาชน และการพัฒนาบุคลากรด้านภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในอนาคต

(๓) กิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ชายแดน เช่น การประชุมหรือการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างเจ้าแขวง/เจ้าเมือง ระดับเจ้าหน้าที่ หรืองานประเพณีระหว่างประชาชนทั่วไป

(๔) อื่นๆ

๑๔) ด้านอื่นๆ

ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของประชาชน และกำหนดตำแหน่งทิศทางการพัฒนาอำเภอ (Positioning)

๑. วิเคราะห์สภาพปัญหาพื้นที่และความต้องการของประชาชน

วิเคราะห์ภาพรวมของปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยสรุปเป็นรายประเด็นพร้อมระบุสาเหตุพร้อมความต้องการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของประชาชน รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหาด้วย ตัวอย่างของปัญหา

๑) ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

๒) ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทำกิน เช่น ที่ดินทำกินไม่เพียงพอ ขาดความรู้ในเรื่องการจัดการเกี่ยวกับการใช้ที่ดินให้คุ้มค่า ปัญหาเอกสารสิทธิ์ เป็นต้น

๓) ปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนัน ปัญหาหนี้นอกระบบ ปัญหาการแตกแยกทางความคิดของผู้คนในชุมชน/หมู่บ้าน ฯลฯ

๔) ปัญหาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน

๕) ปัญหาภัยพิบัติจากธรรมชาติ

๖) ปัญหาด้านขยะ มลภาวะและสิ่งแวดล้อม

๒. กำหนดตำแหน่งการพัฒนาอำเภอ (Positioning) พิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่ ดังนี้

๑) ภาพรวมของบริบทอำเภอ Context Map โดยสำรวจวิเคราะห์สถานการณ์และปัจจัยของภาวะแวดล้อมในแง่มุมต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ การลงทุนในภาคเอกชน การศึกษา วัฒนธรรม สังคม โครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมให้ครบทุกมิติ สิ่งที่ดึงดูดที่น่าสนใจ การปกครอง ภาพรวมของแผนหลักองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปัจจัยความเสี่ยงต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสถานะในปัจจุบัน และแนวโน้ม โอกาส ความเสี่ยง รวมถึงแรงกดดันต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานราชการส่วนภูมิภาค และกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ และจัดทำภาพรวมของบริบทอำเภอ Context Map และกำหนดตำแหน่งและทิศทางการพัฒนาอำเภอ

๒) ก้าวย่าง ๓ ระยะ 3 Horizons เป็นการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของแผนงาน โครงการ กิจกรรม ของพื้นที่ ว่าอำเภอควรพัฒนาอะไรก่อน – หลัง Action ไหนเกื้อหนุนอะไร ใครเป็นคนทำ และช่วยให้มองเห็นปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้ Action นั้นๆ ไม่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรเทาความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้

๓. สรุปผลการดำเนินงานของอำเภอในปีงบประมาณที่ผ่านมา ประกอบด้วย

๑) ผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของอำเภอที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ พิจารณาจากโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ

๒) ผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของอำเภอที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ พิจารณาจากโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุในแผนพัฒนาจังหวัดโดยประสานข้อมูลจากสำนักงานจังหวัดของแต่ละจังหวัด

๔. งบประมาณที่อำเภอได้รับการสนับสนุนเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ (พิจารณาจากจำนวนงบประมาณจากโครงการ/กิจกรรมตามข้อ ๓. ๑))

ส่วนที่ ๓ แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ.....พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๑ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ.....จังหวัด.....พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๑

๒) วิสัยทัศน์อำเภอ

- คือสิ่งที่กำหนดทิศทางการพัฒนาอำเภออนาคตลักษณะ สั้น กระชับ อ่านแล้วมองเห็นภาพอำเภอในอนาคตชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในระยะ ๔ ปี มี อ่านแล้วไม่ต้องแปลซ้ำ และอ่านแล้วทุกคนเข้าใจตรงกัน
- การทำวิสัยทัศน์ ต้องรู้จักบริบทของอำเภอเป็นอย่างดี รู้ว่าอำเภอมีดีในด้านใด (จุดแข็ง) มีข้อเสียอะไร (จุดอ่อน) มีปัจจัยหรือสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันหรืออนาคตที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนสิ่งที่ดีๆของอำเภอหรือไม่ (โอกาส) และปัจจัยหรือสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันหรืออนาคตที่จะส่งให้สิ่งที่ดีๆ ลดลงหรือข้อเสียมีความเด่นชัดขึ้น (อุปสรรค)

- นำข้อมูลมาวิเคราะห์ แล้วกำหนดเป็นวิสัยทัศน์อำเภอ

๓) พันธกิจ คือ งานสำคัญที่จะต้องขับเคลื่อนให้สำเร็จและบรรลุวิสัยทัศน์ตามที่กำหนดไว้

๔) ประเด็นยุทธศาสตร์

- หมายถึง สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ภารกิจที่อำเภอจะต้องพัฒนา และลงมือทำให้สำเร็จเพื่อให้บรรลุถึงวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้
- ประเด็นยุทธศาสตร์ ไม่ควรมีมากเกินไป และการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ควรให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาอำเภอและให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

๕) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์

- **เป้าประสงค์** คือ สิ่งที่ต้องการบรรลุในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์
- **ตัวชี้วัด** คือ สิ่งชี้วัดความสำเร็จหรือสิ่งที่คาดหวังของเป้าประสงค์
- **ค่าเป้าหมาย** กำหนดเป็นเชิงปริมาณ จำนวนร้อยละ ตัวเลขที่ต้องการบรรลุ จำนวนคน จำนวนครั้ง จำนวนแห่ง เป็นต้น

๖) กลยุทธ์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์

- วิธีการที่ทำให้ประเด็นยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์นั้นๆ บรรลุผลสำเร็จ

ส่วนที่ ๔ โครงการภายใต้กลยุทธ์

เป็นโครงการที่ตอบสนองกลยุทธ์ และระบุที่มาของงบประมาณหรือลักษณะโครงการ มี ๔ ประเภท ได้แก่

- หมายเลข ๑ โครงการ/กิจกรรมที่ของบประมาณจากจังหวัด/อำเภอ
- หมายเลข ๒ โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานราชการในพื้นที่หรือรัฐวิสาหกิจหรือได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน
- หมายเลข ๓ โครงการ/กิจกรรมขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น
- หมายเลข ๔ โครงการ/กิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน